

Od autora bestselleru *Muž jménem Ove*

Román o tom, jak se lidé ztrácejí,
zamilovávají a kopou do všeho, co je kulaté

FREDRIK BACKMAN

Tady byla Britt-Marie

FREDRIK BACKMAN

Tady byla
Britt-Marie

FREDRIK BACKMAN

Tady byla
Britt-Marie

BRNO 2016

Borg je fiktivní obec. Veškeré případné podobnosti
se skutečnými místy jsou neúmyslné.

Britt-Marie var här

Copyright © Fredrik Backman, 2014

Published by arrangement with Partners in
Stories Stockholm AB, Sweden

Translation © Helena Matochová, 2016

Cover design © Nils Olsson/Katslosa Design

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2016
(elektronické vydání)

ISBN 978-80-7491-742-4 (Formát PDF)

ISBN 978-80-7491-743-1 (Formát ePub)

ISBN 978-80-7491-744-8 (Formát MobiPocket)

*Mé mamince, která se vždycky starala o to,
abych měl v břiše jídlo a v policiče knihy.*

„Lidi milují fotbal, protože je instinktivní. Když se k vám na ulici přikutálí míč, kopnete do něj. Fotbal lidi milují ze stejného důvodu, z jakého se zamilovávají. Protože si nemůžou pomoci.“

1

Vidličky. Nože. Lžíce.

V tomhle pořadí.

Britt-Marie rozhodně není z těch, co by soudili ostatní, to v žádném případě, ale nikoho civilizovaného by přece nena-
padlo uspořádat příbory v kuchyňské zásuvce nějak jinak. Britt-Marie nikoho nesoudí, to rozhodně ne, ale snad přece nejsme zvířata, no ne?

Je pondělí v lednu. Britt-Marie sedí u malého stolu v malé kanceláři na úřadu práce. S příbory to vlastně ni-
jak nesouvisí, ty jsou jen příznakem toho, co všechno se pokazilo. Příbory mají být uspořádané normálně, protože život má být normální. Normální životy jsou uspořádané, člověk v nich uklízí kuchyni, pečuje o balkon a stará se o děti. S tím je totiž daleko víc práce, než by jeden vě-
řil. S balkonem.

V normálním životě člověk rozhodně nesedí na úřadu práce.

Dívka, která tu pracuje, má vlasy ostříhané nakrátko, na kluka. Na tom není nic špatného, to jistě ne. Britt-Marie nemá předsudky. Tyhle věci jsou teď moderní, pochopitel-
ně. Dívka ukáže na nějaký papír a usměje se, jako by měla naspěch.

„Tady mi vyplňte jméno, rodné číslo a adresu!“

Britt-Marie se přišla zaregistrovat. Jako by Britt-Marie byla zločinec. Jako by tomu úřadu přišla tu práci ukrást.

„Mléko a cukr?“ zeptá se dívka hned vzápětí a naservíruje jí kávu v plastovém kelímku.

Britt-Marie nikoho nesoudí, to rozhodně ne, ale co je tohle za chování? Plastový kelímek! Je snad válka nebo co? Ráda by se na to té holky zeptala, ale protože jí Kent neustále připomíná, že by měla být „trochu víc společenská“, nakonec jen vykouzlí svůj nejdiplomatičtější úsměv a čeká, až jí dívka k tomu kelímku nabídne podšálek.

Kent je Britt-Mariin manžel. Je podnikatel. Velmi, velmi úspěšný. Obchoduje s Německem a je opravdu, ale opravdu společenský. Dívka vytáhne dvě malá mlíčka, taková ta, která se nemusejí přechovávat v lednici. Pak vyndá ještě plastový kelímek plný plastových lžiček. Britt-Marie by se nezděsila víc, ani kdyby to byl had.

„Vy si nedáte mléko ani cukr?“ zeptá se dívka nechápavě.

Britt-Marie zavrtí hlavou a rukou přejeđe po desce stolu, jako by byla plná neviditelných drobečků. Všude se tu bez ladu a skladu válejí papíry. Uklidit, na to ta holka samozřejmě nemá čas, má spoustu práce se svou kariérou, to Britt-Marie chápe.

„Dobře, tak tam vyplňte adresu!“ usměje se dívka na papír.

Britt-Marie se upřeně zadívá do svého klína a opráší si neviditelné drobečky ze sukně. Chce se jí domů, stýská se jí po zásuvce s příbory. Po normálním životě. Po Kentovi, protože takovéhle papíry vždycky vyplňuje Kent.

Když už to vypadá, že se dívka znovu chystá otevřít pus, Britt-Marie ji přeruší prosbou:

„Promiňte, že obtěžuji, ale mohla byste mi dát něco, na co bych ten šálek postavila?“

Řekne to takovým tím důrazným tónem, jaký používá, když musí zmobilizovat veškerou dobrotu svého srdce, aby to nazvala „šálkem“, když je to ve skutečnosti plastový kelímek.

„Co?“ vyhrkne dívka za stolem, jako by se šálky přece mohly odkládat jen tak kamkoliv.

Britt-Marie se usměje tak společensky, jak jen dovede.

„Zapomněla jste mi dát podšálek. Nerada bych vám udělala na stole mapy, chápejte.“

Dívka za stolem nevypadá, že by plně doceňovala význam podšálku. Nebo porcelánu. Anebo zrcadla, když už jsme u toho, konstatuje Britt-Marie při pohledu na její účes.

„Ale, to je jedno, klidně to postavte tamhle,“ řekne dívka bezstarostně a ukáže na prázdné místo na stole.

Jako by život byl tak jednoduchý. Jako by bylo úplně jedno, jestli člověk používá podšálek nebo jestli má přibory v zásuvce ve správném pořadí. Dívka ťukne tužkou do papíru u kolonky „Adresa trvalého bydliště“. Britt-Marie velmi trpělivě vydechne, vůbec to není povzdech.

„Šálky s kávou se přece nestavějí jen tak na holý stůl! To na něm nechá mapy, jak jistě chápete.“

Dívka se zadívá na desku, která vypadá, jako by se z ní malé děti pokoušely jíst brambory. Vidlemi. Potmě.

„Ale to je úplně jedno, tenhle stůl je beztak otlučený a poškrábaný,“ usměje se.

Britt-Marie v duchu zařve.

„Pochopitelně vás ale nenapadlo, že je to tím, že nepoužíváte podšálky,“ pronese.

Samozřejmě to říká velmi nevtíravě. Vůbec ne „pasivně agresivně“, což jednou zaslechla říct Kentovy děti, když si

myslely, že je neslyší. Britt-Marie není pasivně agresivní. Je nevtíravá. Poté, co o ní Kentovy děti řekly, že je pasivně agresivní, byla několik týdnů extrémně nevtíravá.

Dívka z úřadu práce vypadá trošičku nervózně. Promne si obočí.

„No... takže, jmenujete se Britt, že jo?“

„Britt-Marie. Jen pro mou sestru jsem Britt,“ opraví ji Britt-Marie.

„Tak buďte tak hodná... vyplňte ten papír. Prosím,“ požádá ji dívka.

Britt-Marie se úkosem podívá na formulář, který od ní žádá, aby uvedla, kde bydlí a kdo je. Být v dnešní době člověk, to vyžaduje notnou dávku papírování, o tom je Britt-Marie pevně přesvědčená. Šílenou spoustu administrativy, aby vás společnost přijala mezi sebe.

Nakonec s nelibostí vyplní jméno, rodné číslo a číslo mobilního telefonu. Kolonku adresy trvalého bydliště nechá prázdnou.

„Jaké máte vzdělání, Britt-Marie?“ vyslýchá ji dívka.

Britt-Marie pevně sevře kabelku.

„Mohu vás ujistit, že proškolená jsem řádně,“ informuje dívku.

„A nějaké formální vzdělání máte?“ zeptá se dívka.

Britt-Marie krátce vydechne nosem. Rozhodně to není odfrknutí. Britt-Marie není z těch, co si odfrkují.

„Mohu vás ujistit, že luštím křížovky v nevídaném množství. To nevzdělanec nedělá,“ informuje ji Britt-Marie a cítí se dotčeně.

Maličko si usrkne kávy. Vůbec nechutná jako Kentova káva. Kent dělá hrozně dobrou kávu, to říkají vždycky všichni. Britt-Marie má na starosti podšálky a Kent kávu. Tak si vybudovali společný život.

„Ach tak,“ řekne dívka, povzbudivě se usměje a zkusí to jinak: „Jaké máte pracovní zkušenosti?“

„Naposledy jsem byla zaměstnaná jako servírka. Dostala jsem vynikající reference,“ informuje Britt-Marie dívku.

Dívka zadoufá. Rychle ji to přeje.

„A kdy to bylo?“ zeptá se.

„V roce 1978,“ odpoví Britt-Marie.

„Ach,“ řekne dívka a poměrně neúspěšně se pokusí zakrýt svou upřímnou reakci úsměvem. A pak to zkouší dál: „A od té doby jste nepracovala?“

„Od té doby jsem pracovala každý den, pomáhala jsem svému muži ve firmě,“ odpoví Britt-Marie uraženě.

V dívčině výrazu se mihne záblesk naděje. Člověk by myslel, že už se mohla poučit.

„A jakou jste měla ve firmě pracovní náplň?“

„Starala jsem se o děti a o to, aby byl náš domov reprezentativní,“ odpoví Britt-Marie.

Dívka se usměje, aby zakryla zklamání, jak to dělávají lidé, kterým není jasný rozdíl mezi „bydlištěm“ a „domovem“. Ten rozdíl spočívá v péči. V tom, že máte podšálky a opravdové kávové šálky a že ráno vypnete prostěradlo na posteli tak pevně, že Kent žertem říkává svým známým, že kdyby náhodou zakopl na prahu ložnice, tak mu „zlomenina nohy hrozí míň při dopadu na podlahu než na postel“. Britt-Marie nesnáší, když Kent tohle říká. Civilizovaní lidé snad přece zvednou nohu, když jdou přes práh do ložnice. Nebo toho od nich chce moc? Aby byli lidmi?

Když Britt-Marie s Kentem někam jedou, posype Britt-Marie matraci práškem do pečiva a nechá ho dvacet minut působit, než ustele. Jedlá soda z prášku do pečiva vsákně veškerou špínu a vlhkost a matrace je krásně svěží. Jedlá soda pomůže skoro na všechno, s tím má Britt-Marie zkušenost.

Kent obvykle nadává, že přijedou pozdě, ale to si pak Britt-Marie úplně klidně založí ruce v bok a řekne: „Kente, já skutečně musím ustlat, než odjedeme. Co kdybychom se cestou zabili!“

Právě proto Britt-Marie nesnáší cestování. Kvůli smrti. Proti smrti nepomůže ani jedlá soda. Kent říká, že Britt-Marie přehání, a to pak Britt-Marie v duchu řve. Zrovna na dovolené lidi umírají jako na běžícím páse, a co by si o nich kdo pomyslel, kdyby jejich domácí musel vyrazit dveře a našel by tam nesvěží matraci? Že Kent a Britt-Marie žili ve špíně?

Dívka se podívá na hodinky.

„Taak... fajn,“ řekne.

Britt-Marie v jejím tónu vycítí náznak kritiky.

„Děti jsou dvojčata, a taky máme balkon. S balkonem je víc práce, než byste si myslela,“ řekne Britt-Marie na svou obranu.

Dívka opatrně přikývne.

„A vašim dětem je kolik?“

„Jsou to Kentovy děti. Je jim třicet.“

Dívka přikývne trochu pomaleji.

„Takže už u vás nebydlí?“

„Samozřejmě že ne.“

Dívka se podrbe ve vlasech, jako by tam snad něco hledala.

„A vám je šedesát tři let?“

„Ano,“ odpoví Britt-Marie, jako by na tom vůbec nezáleželo.

Dívka si odkašle, jako by na tom přece jen trochu záleželo.

„Víte, Britt-Marie, abych byla úplně upřímná. Kvůli finanční krizi a tak, však víte, je celkem málo práce pro lidi ve vaší... situaci.“

Nezní to, jako by dívka byla zvyklá zakončovat větu slo-
vem „situaace“. Britt-Marie se trpělivě nadechne a shovívavě
se pousměje.

„Kent říká, že finanční krize už skončila. A on je podni-
katel, chápete? Takže těmhle věcem, které jsou možná tak
trochu mimo váš obor, dobře rozumí.“

Dívka zbytečně dlouho mrká. Podívá se na hodinky.

„No, takže... jsem vás tady zaregistrovala a...“

Dívka vypadá vystresovaně. To stresuje Britt-Marii. Pro-
to se rychle rozhodne, že jí složí nějaký kompliment, aby
dala najevo dobrou vůli. Rozhlédne se po místnosti, aby na-
šla něco, co se dá pochválit, a nakonec ze sebe vymáčkne:

„Máte velmi moderní účes.“

A usměje se nejspolečenštěji, jak jen dovede. Dívka si
vlasy sebevědomě prohrábne.

„Fakt? Jé, děkuju.“

„Je velmi odvážné nosit tak krátké vlasy, když máte tak
vysoké čelo,“ přikyvuje Britt-Marie dobrosrdečně.

Dívka se upřímně řečeno zatváří trochu dotčeně, přes-
tože to přece byl kompliment. To má zjevně člověk za to,
že se v dnešní době snaží bavit s mládeží. Dívka vstane ze
židle.

„Tak děkuju, Britt-Marie, že jste přišla. Jste zaregistrova-
ná v naší databázi. Ozveme se vám!“

Podá jí ruku na rozloučenou. Britt-Marie vstane a vtisk-
ne jí do ruky plastový kelímek s kávou.

„Kdy?“ chce vědět.

„No, to se dá těžko říct...“ řekne dívka.

Britt-Marie se usměje. Diplomatically, ani v nejmenším
ne vyčítavě.

„A já budu sedět doma a čekat na to. Jako bych neměla
nic jiného na práci. Takhle to myslíte?“

Dívka polkne.

„No, moje kolegyně se vám ozve ohledně kurzu hledání práce, takž...“

„Já nechci kurz. Já chci práci,“ řekne Britt-Marie, aby bylo jasno.

„Jistě, jistě, ale těžko říct, kdy se něco objeví,“ snaží se dál dívka.

Britt-Marie vytáhne z kabelky poznámkový blok.

„Tak tedy zítra?“

„Co?“ řekne dívka.

„Mohlo by se něco objevit zítra?“ zeptá se Britt-Marie.

Dívka si odkašle.

„No, jistěže by MOHLO, ale já nev...“

Britt-Marie z kabelky vytáhne tužku, našťvaně se podívá nejdřív na ni a pak na dívku.

„Mohla bych vás poprosit o ořezávátko?“ zeptá se.

„Ořezávátko?“ zopakuje dívka, jako by po ní Britt-Marie chtěla několik tisíciletí starý magický artefakt.

„Potřebuji si naši schůzku napsat na seznam,“ informuje ji Britt-Marie.

Někteří lidé nedoceňují význam seznamů, ale Bůh ví, že Britt-Marie k nim nepatří. Britt-Marie má tolik seznamů, že potřebuje zvláštní seznam seznamů. Jinak by se mohlo stát naprosto cokoliv. Třeba by mohla umřít. Nebo by mohla zapomenout koupit jedlou sodu.

Dívka jí podá propisku a zamumlá něco ve smyslu „já ale zítra nemám čas“, jenže Britt-Marie je příliš zaneprázdněná zíráním na propisku, než aby poslouchala.

„Seznam se snad nepíše propiskou, ne?“ promluví tónem, jakým je nutné mluvit na lidi, kteří nechápou, že v seznamu se přece, proboha, musí dát gumovat.

Dívka se zatváří, jako by si přála, aby Britt-Marie odešla.

„Nic jiného nemám. No ale já zítra stejně nemám čas, moje kolegyně se vám ozv...“

„Ha,“ přeruší ji Britt-Marie.

Tohle Britt-Marie říká často. „Ha.“ Není to jako „haha“, jako když se člověk směje, ale jako když strašně zklamaně říkáte „aha“. Jako když na podlaze v koupelně objevíte mokrý ručník. „Ha.“ Britt-Marie vždycky hned potom, co to řekne, pevně semkne rty, aby naznačila, že tohle „ha“ je to poslední, co k dané záležitosti hodlá vyslovit. Což je ale zřídkakdy pravda.

Dívka váhá. Britt-Marie drží propisku, jako by byla ulepená. V bloku nalistuje seznam nadepsaný „Úterý“ a úplně nahoru nad „Uklidit“ a „Nakoupit“ si napíše „Zpětná vazba z úřadu práce“.

Vrátí propisku. Dívka se s nadějí usměje.

„Moc ráda jsem vás poznala! Ozveme se!“ řekne a zní to, jako by ani jedno z toho nebyla pravda.

„Ha,“ přikývne Britt-Marie.

Pak Britt-Marie odejde z úřadu práce. Dívka si samozřejmě myslí, že se právě viděly naposledy, jelikož jí není známo, jakou důležitost Britt-Marie přisuzuje svým seznamům. Dívka zcela očividně nikdy neviděla Britt-Mariin balkon.

Je to nesmírně, nesmírně reprezentativní balkon.

Je leden, vzduch je mrazivý, ale na zemi není žádný sníh, rozhodně je pod nulou. Touhle roční dobou se balkonovým rostlinám daří ze všeho nejhůř. Po odchodu z úřadu práce se Britt-Marie odebere do potravin, ale do jiných, než kam chodí obvykle, a nakoupí všechno, co má na seznamu. Nerada chodí nakupovat sama, protože nerada tlačí nákupní vozík. Nákupní vozík vždycky tlačí Kent, Britt-Marie jde vedle něj a drží se hrany vozíku. Ne aby se ho pokoušela

řídít, ale protože se ráda drží věcí, které drží Kent. Má ráda pocit, že kráčejí stejným směrem.

Přesně v šest hodin si dá studenou večeři. Je zvyklá čekat dlouho do noci na Kenta, a tak se potom pokusí schovat jeho porci do ledničky. Ale jediná lednice, která tu je, je plná maličkatých lahviček alkoholu. Posadí se na postel, která není její, a začne si mnout prsteníček, tomuhle zlozvyku propadá vždycky, když je nervózní. Před pár dny takhle seděla na vlastní posteli a točila si se snubním prstenem, poté co zvlášť důkladně vyčistila matraci práškem do pečiva. Teď si mne bílý kroužek na kůži, kde dřív snubní prsten nosívala.

Tahle budova má adresu, ale rozhodně to není ani bydliště, ani domov. Na zemi stojí dva podlouhlé plastové truhlíky na balkon, ale hotelový pokoj balkon nemá. A Britt-Marie nemá nikoho, na koho by mohla čekat dlouho do noci.

Ale stejně čeká.

2

Úřad práce otvírá v devět hodin. Britt-Marie s příchodem počká do devíti hodin a dvou minut, protože za žádnou cenu nechce, aby ji považovali za dotěrnou.

„Dnes jste se měli ozvat,“ sdělí — ani trochu dotěrně — dívce, když se otevřou dveře kanceláře.

Dívčin chlapecký účes dnes vypadá jinak. Je učesaný spíš do strany než rovně nahoru. Ale nevypadá to jako záměr, spíš jako by to záviselo vždycky na tom, na kterém boku večera večer zrovna usnula. To je samozřejmě praktické, dívka přece nemá čas si s tím dělat starosti, aby jí účes nebránil v kariéře. Na tom není nic špatného, pochopitelně. Britt-Marie nikoho nesoudí. Ona sama se ale učesala tak, jak to dělává, když na tom záleží.

„Co?“ vyhrkne dívka s tváří zcela oproštěnou od jakéhokoliv pozitivního výrazu.

V kanceláři jsou nějací cizí lidé. S plastovými kelímky.

„Kdo to je?“ chce vědět Britt-Marie.

„Mám tady meeting,“ odpoví dívka.

„Ha, to je samozřejmě důležité,“ konstatuje Britt-Marie a uhladí si na sukni záhyb, který vidí jen ona.

„Ano... totiž...“ spustí dívka.

Britt-Marie přikývne a pronese nevýslovně chápavě a ani trochu odsuzovačně:

„Ale já samozřejmě nejsem důležitá.“

Dívka se ošije, jako by její šaty najednou změnily velikost.

„No já jsem přece včera říkala, že se ozvu, až se něco objeví, ale neříkala jsem, že to bude dnesk...“

Britt-Marie z kabelky vytáhne poznámkový blok a pedagogicky do něj zapíchne prst.

„Napsala jsem si to na seznam.“

Dívčiny prsty si najdou cestu na její čelo, odkud jako by začaly vytahovat neviditelné hřebíčky.

„Říkala jsem, že by se něco... *mohlo*... objevit dneska.“

Britt-Marie se velmi dobrosrdečně usměje.

„Já bych si to nikdy nenapsala na seznam, kdybyste to neřekla, víte?“

Dívka se zhluboka nadechne.

„Já mám meeting, já mus...“

„Možná byste měla víc času na hledání pracovních míst, kdybyste celé dny nechodila na meetingy,“ navrhně Britt-Marie a vůbec to nemyslí zle.

Dívka se podívá na hodinky.

„Je mi to líto, ale opravdu vám nemůžu pomoci...“

Britt-Marie se se zcela ojedineleou trpělivostí nadechne.

„To ale musíte. Je to na seznamu. Je to vaše chyba, abyste věděla.“

Dívka trochu vykulí oči.

„Co?“

Britt-Marie drží kabelku před sebou, jako by to byla rukojeť od koloběžky.

„Přinutila jste mě psát propiskou. Takže v tom seznamu nemůžu gumovat.“

Dívka si odkašle a podá jí blok zpátky.

„Je mi moc líto, pokud mezi námi došlo k nějakému nedorozumění, ale já musím zpátky na meeting.“

Britt-Marie stiskne kabelku pevněji.

„Ha. Takže podle vás tady mám čekat, jako bych neměla nic jiného na práci.“

„Ne... chtěla jsem jen říct, ž...“ zkouší to dívka, ale Britt-Marie už si sedla na židli na chodbě.

Samozřejmě poté, co ji otřela kapesníkem. Jako člověk.

Dívka s povzdechem zabouchne dveře a zavře oči, trochu jako když oslavenec sfoukává svíčky na dortu a velmi usilovně si něco přeje. Britt-Marie zůstane na chodbě sama. Všimne si, že na dveřích od dívčiny kanceláře jsou kousek pod klikou dvě nálepky. V takové výšce, jako by je tam napily děti. Jsou na nich fotbalové míče. To jí připomene Kenta, protože Kent fotbal miluje. Miluje fotbal tak, jak na světě nic jiného nemiluje. Miluje fotbal dokonce víc, než když může lidem říkat, kolik stály různé věci, které si koupil, a Bůh ví, že zrovna to Kent miluje opravdu hodně.

Když se koná nějaká významná fotbalová soutěž, nahradí křížovkářskou přílohu v Kentových a Britt-Mariiných novinách speciální fotbalová příloha, a to pak člověk z Kenta nedostane rozumné slovo. Když se ho Britt-Marie ptá, co chce k večeri, zamumlá, aniž odtrhne oči od fotbalu: „Mně je to jedno.“

Britt-Marie to fotbalu nemůže odpustit. Ani že jí bere Kenta, ani že jí bere křížovky.

Promne si bílý proužek kůže na prsteníčku. Ještě si pamatuje, kdy naposledy vyměnili křížovkářskou přílohu za fotbalovou, protože tenkrát přečetla celé noviny hned čtyřikrát, v naději, že se v nich přece jen někde skrývá nějaká maličká křížovka, které si nevšimla. Křížovka tam nebyla, zato tam byla zmínka o ženě v Britt-Mariině věku, která zemřela. Britt-Marie na to nemůže zapomenout. Psalo se tam,

že ležela mrtvá celé týdny, než si sousedi začali stěžovat na zápach z jejího bytu. Britt-Marie na tu noticku nedokáže přestat myslet, protože nedokáže přestat myslet na to, jak by bylo strašné, kdyby si sousedi stěžovali na zápach. Psali, že smrt nastala „přirozeně“. Nějaký soused řekl, že „když domácí vešel dovnitř, na stole ještě stála její večeře“. Britt-Marie se tehdy zeptala Kenta, co asi tak ta žena mohla mít k večeři, protože se jí zdálo nadmíru nepříjemné zemřít uprostřed večeře, jako by snad jídlo nebylo dobré. Kent zamumlal, že je to přece úplně jedno, a dal si fotbal víc nahlas. Britt-Marie v duchu zařvala.

Je to totiž strašně důležité. Večeře musejí mít smysl.

Trvá půl hodiny, než se dveře dívčiny kanceláře zase otevrou. Lidé vyjdou ven. Dívka se s nimi loučí a nadšeně se usmívá, pak se podívá na Britt-Marii a usmívá se o něco méně nadšeně.

„Ach, vy jste ještě tady. No, víte, Britt-Marie, je mi to strašně líto, ale nemám ča...“

Britt-Marie vstane a opráší si ze sukně neviditelné drobečky.

„Chápu. Máte spoustu práce s kariérou, takže nemáte čas na někoho jako já, jistě.“

Britt-Marie vysloví slovo „kariéra“ velmi nevtíravě. Ani trochu kriticky. Dívka to ale možná pochopí trochu kriticky, protože se zatváří tak, jak měla ve zvyku jedna z Britt-Mariiných sousedek, když se k ní Britt-Marie pokoušela chovat nevtíravě. Jednou nazvala Britt-Marii „hašteřivou babiznou“, když u ní Britt-Marie nevtíravě zazvonila a dovolila si ji informovat o pravidlech užívání společné prádelny. Počtvrté. Britt-Marii to tehdy velmi urazilo. Ne ta „babizna“, to by ještě vydržela, ale Britt-Marie se přece ze

zásady nehašteří. Je starostlivá, to je rozdíl. Od té doby to té sousedce znovu opakovala pokaždé, když se potkaly, až na ni sousedka po několika měsících zaječela: „Tak už s tím sakra konečně přestaňte otravovat!“ A to Britt-Marii hluboce zasáhlo, protože ona rozhodně není z těch, co otravují. „Nebo snad ano? Myslíš, že otravuju, Kente? Myslíš si to? Otravuju, Kente?“ ptala se tehdy večer Kenta. „Ne, ne, ne, sakra,“ zamumlal Kent. „Vždyť to říkám, přesně to taky říkám! Já neotravuju!“ přikývla Britt-Marie. Následně probděla celou noc, protože ji rozrušilo, že se v domě vyskytují lidé, kteří si zcela neoprávněně myslí, že Britt-Marie otravuje.

„Je mi to líto, al...“ řekne dívka netrpělivě a očividně se snaží Britt-Marii odbýt.

„A máte ráda fotbal, vy se ale máte,“ přeruší ji proto Britt-Marie a ukáže na nálepky na dveřích.

Dívka se rozzáří.

„To jo. Vy taky?“

„Rozhodně ne,“ objasní Britt-Marie.

„Aha...“ řekne dívka.

„Ha,“ řekne Britt-Marie.

Dívka se kradmo podívá na hodinky a pak na nástěnné hodiny. Zcela zjevně se snaží Britt-Marie zbavit, a tak se Britt-Marie rozhodne pronést něco společenského.

„Dnes máte jiný účes,“ poznamená.

„Co?“ zeptá se dívka.

Britt-Marie se nevtíravě usměje.

„Je jiný než včera. Je to moderní, nepochybně. Nemuset se rozhodnout jen pro jeden.“

A pak hned dodá:

„Ale na tom samozřejmě není nic špatného.“

Britt-Marie přece nikoho nesoudí. Dívka si odkašle.

„Fajn. Tak děkuju, ale já teď mus...“

„Vypadá prakticky, ten účes,“ přikývne Britt-Marie pochvalně.

Popravdě řečeno vypadá spíš krátce a rozčepýřeně, jako kdyby někdo rozlil pomerančový džus na chlupatý koberec. Kent v jednom kuse bryndal na koberec, když si před fotbalem dával vodku s džusem, a to do doby, než toho nakonec měla Britt-Marie dost a přesunula koberec do pokoje pro hosty. To se stalo před třinácti lety, ale Britt-Marie na to ještě pořád často myslí, Britt-Mariiny koberce a Britt-Mariiny vzpomínky mají mnoho společného, je těžké zbavit je skvrn.

Ale účes může samozřejmě vypadat, jak chce. Dneska trochu vypadá, jako když v truhlíku na balkoně pěstujete kopr. Na tom samozřejmě není nic špatného. Britt-Marie nemá vůči kopru absolutně žádné předsudky.

Dívka si odkašle. Účes se chová pasivně.

„Já bohužel nemám čas.“

„A kdy ho budete mít?“ zeptá se Britt-Marie.

Dívka dýchá, jako by byla velmi tlustý muž, a ne velmi hubená dívka.

„Jak to myslíte?“

Britt-Marie uchopí blok a metodicky projde seznam.

„Já mám čas ve tři.“

„Já to mám dneska úplně nabitě, to nejd...“ zkouší to dívka.

„Já můžu i ve čtyři a v pět,“ nabídne Britt-Marie diplomaticky.

„Dneska v pět zavíráme,“ řekne dívka.

„Tak domluveno, v pět,“ shodne se Britt-Marie sama se sebou a už už se chystá schůzku zanést do seznamu čerstvě naostřenou tužkou, která se zcela nečekaně zjeví mezi jejím palcem a ukazováčkem.

„Ale vždyť říkám, že to nejde!“ protestuje dívka.

„Takže v pět už něco máte?“ zeptá se Britt-Marie starostlivě.

„No... víte... to už zavír...“ začne dívka.

„Později než v pět se rozhodně sejít nemůžeme,“ trvá na svém Britt-Marie.

„Co?“ řekne dívka.

Britt-Marie se nesmírně, nesmírně trpělivě usměje.

„Já nechci dělat problémy. To vůbec ne. Ale snad nežijeme ve válce, drahoušku, ne? Civilizovaní lidé přece večeří v šest hodin, takže v pět je nejzazší možný termín na schůzku, nemyslíte?“

„Ano?“

„Nebo myslíte, že bychom se měly sejít při večeři?“

„Ne... totiž... co... cože?“

Britt-Marie kývne, ale jako by ji to stálo velkou námahu.

„Ha. V takovém případě, prosím, nesmíte přijít pozdě. To by vystydly brambory.“

A pak si na seznam napíše „18.00 Večeře“.

Dívka za Britt-Marií něco zavolá, ale Britt-Marie už je na odchodu, protože opravdu nemá čas tady otravovat celý den.

Je 9.35. Znovu se ozve zaklepání na dveře přesně v jedenáct. Je za nimi Britt-Marie a tváří se nevtíravě.

„Trpíte nějakou alergií?“ zeptá se.

„Co?“ řekne dívka.

„Je něco, co nejíte?“ formuluje to Britt-Marie jasněji se stoickým klidem, jímž se člověk musí obrnit, když konverzuje s někým, kdo na každou rozumnou otázku odpovídá: „Co?“

„Jsem... vegetariánka,“ vysouká ze sebe dívka.

Britt-Marie vytáhne poznámkový blok.

„Ha.“

Dívka dýchá nosem.

„Ale... snažila jsem se vám jasně říct, že se s vámi NE-MŮŽU večer sejit...“

„Jíte ryby?“ přerušuje ji Britt-Marie.

„Ano... jo, ryby jím, ale jak jsem řík...“

„Ryby nejsou nic pro vegetariány, je to maso. Rybí maso,“ ozřejmí jí situaci Britt-Marie.

Dívka si přiloží prsty na oční víčka jako někdo, kdo je zvyklý na složitou otázku odpovídat jednoduše, protože po složitě odpovědi mají lidé tendenci se domnívat, že měl radši odpovědět jednoduše.

„Nejím červené maso. Ale lidi líp pochopí, když prostě řeknu, že jsem vegetariánka.“

Britt-Marie o odpovědi chvíli uvažuje.

„Jíte lososa?“ zeptá se nakonec a nevtíravě dodá: „To je ryba. Víte?“

„Ano. Lososa jím,“ připustí dívka.

Britt-Marie si opráší neviditelná smítka ze sukně. Uhladí záhyb, který tam není.

„Losos je červené maso.“

Je docela dobře možné, že se dívka chystala něco odpovědět, ale Britt-Marie už mezitím zamířila pryč.

Britt-Marie umí lososa připravit výtečně, protože losos je jediná ryba, kterou má Kent rád. Každé odpoledne přesně v pět mu zavolá a zeptá se ho, jestli přijde včas na večeři v šest. Skoro vždycky řekne, že ne, protože má schůzku s Německem, ale bez ohledu na to, kdy přijde, má při příchodu vždycky na stole teplou večeři.

„Ha. Takže ti to nechutnalo?“ říkává Britt-Marie — ani trochu vyčítavě — poté, co si Kent jen párkrát kousne. „Ale

jo, jo, jo. Výtečný, výtečný!“ říkává Kent, aniž zvedne pohled od sportovní rubriky ranních novin. Čte je večer. Při tom pomyšlení Britt-Marie v duchu zařve.

„Jestli ti to chutnalo, bylo by milé, kdybys to řekl,“ poznamená vždycky a přitom si na dlaň shrne neviditelné drobký z ubrusu. „Proboha, Britt-Marie, vždyť jsem řekl, že to bylo výtečný!“ namítne Kent obvykle zcela nechápavě a u toho něco ťuká do telefonu. Britt-Marie pak obvykle vstane a neviditelné drobký hodí do dřezu. Pak vyndá nádobí z myčky a roztrídí příbory.

Kent obvykle postaví svůj talíř na linku, podívá se na teletext na výsledky fotbalu a jde si lehnout. Britt-Marie zvedne jeho košili z podlahy v ložnici a dá ji do pračky. Pak všechno umyje a uklidí a přeorganizuje jeho holení v koupelně. Když ho Kent ráno nemůže najít, stává v koupelně, ječí „Briiiiit-Mariiiiie!“ a tvrdí, že mu ho schovala, ale to opravdu neudělala. Přeorganizovala ho. To je rozdíl. Občas přeorganizovává, protože je to potřeba, a občas proto, že má ráda, když Kent po ránu křičí její jméno. Ráda poslouchá, když Kent křičí její jméno.

Pak uběhne den a Kent přijde pozdě večer domů, navečeří se, podívá se na teletext na výsledky fotbalu a jde si lehnout. Britt-Marie mu vypere košili. Přála by si, aby ji aspoň jednou jedinkrát hodil do prádelního koše sám. Přála by si, aby aspoň jednou jedinkrát řekl, že mu chutnalo, aniž by se ho musela ptát. Večeře musejí mít smysl.

„Bylo to dobré.“ To je ten smysl.

3

Je 16.55. Britt-Marie stojí docela sama na ulici před úřadem práce, protože by bylo neslušné přijít na schůzku moc brzy. Vlasy jí čechrá vítr. V tu chvíli se jí tak zasteskne po balkonu, že musí zavřít oči a stisknout víčka tak pevně, až ji rozbolí ve spáncích. Má ve zvyku pracovat na balkoně, když v noci čeká na Kenta. Kent jí vždycky říká, aby na něj nečekala. A ona stejně vždycky čeká. Z balkonu vždycky vidí jeho auto, a když Kent vkročí do dveří, má na stole teplou večeři. Když pak usne v manželské posteli, Britt-Marie zvedne jeho košili z podlahy v ložnici a dá ji do pračky. Pokud má špinavý límeček, předepere ho octem a jedlou sodou. Další ráno se Britt-Marie brzy probudí, upraví si vlasy a uklidí kuchyni, do truhlíků na balkoně nasype jedlou sodu a vyleští všechna okna Faxinem. To je Britt-Mariino leštadlo na okna. Je dokonce lepší než jedlá soda.

Někteří lidé tvrdí, že okna se nemusejí leštit každý den, ale když Britt-Marie okna vyleští, Kent se zrovna probudí, a když se probudí Kent, začíná den. Britt-Marie si vlastně vůbec nedovede představit začátek dne se špinavými okny.

Okna v hotelovém pokoji, kde teď Britt-Marie bydlí, jsou tak čistá, že když šla do obchodu, musela zatáhnout závěsy, aby do nich nenarazil nějaký pták. To by bylo příšerné, pomyslí si Britt-Marie, protože to by pak bylo potřeba okna vyleštit

zнову, a jí zrovna došla poslední láhev Faxinu. Britt-Marie se necítí kompletní, když v záloze nemá aspoň jednu téměř plnou láhev Faxinu. To se pak může stát úplně cokoliv.

Napsala si na seznam „Koupit Faxin“. Dokonce uvažovala, že za to napíše vykřičník, aby zdůraznila, jak je to důležité. Ale ovládla se. Pak šla do potravin, ne do těch svých, tady nic nebylo na svém místě. Jakéhosi mladého zaměstnance se zeptala na Faxin. Nevěděl, co to je. Když Britt-Marie v duchu zařvala a nahlas mu vysvětlila, že je to její leštidlo na okna, pokrčil rameny a řekl jí, ať si koupí jiné leštidlo na okna. A to Britt-Marii tak rozčílilo, že vytáhla seznam a napsala na něj vykřičník.

Nákupní vozík se tak vzpouzel, že si jím přejela nohu. Britt-Marie zavřela oči, kousla se do tváře a zastesklo se jí po Kentovi. Našla lososa v akci a k němu si vybrala brambory a zeleninu. Z poličky označené „Kancelářské potřeby“ si vzala obyčejnou tužku a dvě ořezávátka a všechno to uložila do vozíku.

„Jste členka?“ zeptal se mladík, když přišla k pokladně.

„Čeho?“ zeptala se Britt-Marie podezřívavě.

„Losos je v akci jen pro členy,“ řekl.

Britt-Marie se trpělivě usmála.

„Já sem normálně nakupovat nechodím, chápete? A v obchodě, kam chodím, je člen klubu můj manžel.“

Mladík vytáhl brožurku.

„Můžete se stát členkou hned, jde to strašně rychle. Jen tam vyplníte jméno a adresu a...“

„Nechci, děkuji,“ řekla Britt-Marie.

Nevtíravě, samozřejmě. Vůbec ne našťvaně. Všechno ale má své meze, nebo ne? Copak se člověk musí zaregistrovat jménem a adresou jako nějaký terorista jen proto, že si chce koupit lososa? Britt-Marie tím lososem přece nehodlá

nic vyhodit do vzduchu. Hodlá ho upéct v troubě a podávat s bramborami a fazolkami. Jako člověk.

„No ale sorry, to teda budete muset zaplatit plnou cenu,“ řekl mladík.

„Ha,“ řekla Britt-Marie.

Mladík se zatvářil nejistě.

„Jestli u sebe nemáte dost peněz, tak můžu...“

Britt-Marie vytřeštila oči. Zoufale chtěla zvednout hlas, ale ten ji zradil.

„Drahoušku, já mám spoustu peněz. Spoustu,“ chtěla vykřiknout a třísknout peněženkou o pohyblivý pás, ale vyšlo jí z toho spíš zašeptání a lehké plácnutí.

Mladík pokrčil rameny a vzal si od ní peníze. Britt-Marie mu chtěla prozradit, že její muž je podnikatel a ona si klidně může dovolit lososa za plnou cenu. Ale mladík už dávno obsluhoval dalšího zákazníka.

Jako by pro něj Britt-Marie nic neznamenal.

Přesně v 17.00 Britt-Marie zaklepe na dveře dívčiny kanceláře. Dívka otevře a na sobě už má bundu.

„Ha. Odcházíte, no jistě,“ poznamená Britt-Marie.

Dívka se zatváří, jako by ji Britt-Marie z něčeho obviňovala.

„Já... no, my teď zavíráme... a já jsem vám říkala, že mus...“

„A kdy se vrátíte?“ zeptá se Britt-Marie.

„Co?“ řekne dívka.

„Potřebuji vědět, kdy mám dát vařit brambory,“ řekne Britt-Marie.

„Brambory?“ řekne dívka.

„Brambory jsou vegetariánské,“ vyhrkne Britt-Marie, jako by tentokrát obviňovala dívka ji.

Dívka si promne víčka klouby prstů.

„Jo, jo, fajn. Omlouvám se, Britt-Marie. Ale snažila jsem se vám přece vysvětlit, že nemám č...“

„To je pro vás,“ řekne Britt-Marie a vytáhne obyčejnou tužku.

Když si dívka tužku zmateně vezme, podá jí Britt-Marie ještě dvě ořezávátka, jedno růžové a druhé modré. Nad oběma popořadě přikývne a pak zcela bez předsudků přikývne i nad dívčíným klukovským účesem.

„Víte, ono není tak jednoduché odhadnout, jaké se vám bude víc líbit. Tak jsem vzala od každé barvy jedno.“

Dívka se tváří, jako by si nebyla tak docela jistá, koho Britt-Marie přesně myslí tím „vám“.

„D... díky. Asi.“

„A teď bych potřebovala, abyste mě zavedla do kuchyně, jestli toho od vás nežádám příliš, protože jinak se opozdím s bramborami,“ prohlásí Britt-Marie dobromyslně.

Dívka se už už chystá vyhrknout „kuchyně?“, ale v poslední chvíli polkne a jako malému dítěti v koupelně u vany jí dojde, že když bude odmlouvat, bude celý proces jen delší a svízelnější. Takže se nadechne tak zhluboka, až jí málem uletí knoflíky od bundy, a prostě to vzdá.

„No ale já... totiž, jo... tak fajn, mně už je všechno jedno! Kuchyňka pro zaměstnance je tamhle!“ povzdechne si a vezme Britt-Marii z ruky tašku s nákupem.

Britt-Marie kráčí za ní a tváří se, jako by se jí chystala oplatit laskavost nějakým komplimentem.

„Máte pěknou bundu,“ řekne po chvíli.

Dívka si na bundu překvapeně sáhne.

„Díky,“ usměje se upřímně.

Britt-Marie přikývne.

„Touhle roční dobou je velmi odvážné nosit červenou.“

Dívka se zhluboka nadechne. Britt-Marie si smete neviditelné drobký ze sukně.

„Kde je nádobí?“ zeptá se v kuchyni.

Dívka, které pomalu dochází trpělivost, vytáhne zásuvku. V jedné půlce se povaluje všechno možné bez ladu a skladu. Druhou půlku tvoří plastová přihrádka na příbory. Jedna přihrádka. Vidličky, nože, lžíce. Všechno pohromadě.

Dívčin našťvaný výraz se pomalu promění ve výraz ne-falšovaných obav.

„Poslyšte... Britt-Marie. Je vám dobře?“ zeptá se.

Britt-Marie si mezitím sedla na židli a tváří se, jako by se chystala omdlít.

„Barbaři,“ zašeptá a kousne se do tváří.

Dívka se pomalu posadí vedle ní. Tváří se bezradně. Její pohled spočine na Britt-Mariině levé ruce. Britt-Marie si neklidně přejíždí prstem po světlém kroužku na prsteníčku, jako by to byla jizva po amputované končetině. Když si všimne, že to dívka sleduje, schová ruku pod kabelku, jako kdyby ji někdo šmíroval ve sprše.

Dívka opatrně povytáhne obočí.

„Smím se zeptat... promiňte, ale... no, co tady vlastně děláte, Britt-Marie?“

„Chci práci,“ odpoví Britt-Marie a zaloví v kabelce po kapesníku, kterým by mohla otřít stůl.

Dívka se zaraženě naklání nad stůl a nepříliš úspěšně se snaží vypadat uvolněně.

„Při vši úctě, Britt-Marie, nepracujete už přes čtyřicet let. Proč je to tak důležité právě teď?“

„Já jsem celých těch čtyřicet let pracovala. Starala jsem se o domácnost. Proto je to teď tak důležité,“ odpoví Britt-Marie a smete ze stolu drobký, které tam nejsou.

A když dívka hned neodpovídá, dodá:

„V novinách jsem četla o ženě, která několik týdnů ležela ve svém bytě mrtvá, chápete? Psali, že smrt nastala ‚přirozeně‘. Na stole ještě stála její večere. Mně to přirozené nepřipadá. Nikdo nevěděl, že je mrtvá, dokud sousedům nezačal vadit zápach.“

Dívka si zmateně prohrábne vlasy.

„Hm... takže vy... chcete práci, abyste...“ souká ze sebe.

Britt-Marie s velkou námahou vydechne. Vůbec to není netrpělivý povzdech.

„Ta paní neměla děti, manžela ani práci. Nikdo nevěděl, že tam je. Když máte práci, někdo si všimne, že tam nejste.“

Dívka, která je v práci ještě dávno poté, co jí skončila pracovní doba, se dlouze, dlouze zadívá na ženu, která je toho příčinou. Britt-Marie sedí vzpřímeně, jako sedávala, když na balkoně čekávala na Kenta. Nikdy si nechtěla jít lehnout, dokud Kent nebyl doma, protože nechtěla usnout, aniž by někdo věděl, že tam je.

Kousne se do tváří. Promne si světlý kroužek na kůži.

„Ha. Samozřejmě vám to připadá směšné. Já jsem si také vědoma toho, že konverzace nepatří k mým silným stránkám. Manžel říká, že jsem sociálně nekompetentní.“

Poslední slova jen zašeptá. Dívka polkne a ukáže na prstýnek, který už na Britt-Mariině prstě není.

„Co se stalo s vaším manželem?“

„Dostal infarkt.“

Dívka zahanbeně sklopí oči a soucitně je zase zvedne.

„To je mi líto. Nevěděla jsem, že zemřel.“

„Nezemřel,“ zašeptá Britt-Marie.

„Ach, já mysl...“ řekne dívka.

Britt-Marie ji přerušuje tím, že vstane a jde třídit příbory, jako kdyby spáchaly trestný čin.

„Já nikdy nepoužívám parfém, a tak jsem ho žádala, aby vždycky hned po příchodu domů dal košili do pračky. Nikdy to neudělal. A pak mi nadával, že pračka dělá v noci rámus.“

Pak Britt-Marie náhle zmlkne a upozorní sporák, že má knoflíky ve špatném pořadí. Sporák se stydí. Britt-Marie znovu přikývne:

„Když dostal ten infarkt, volala mi z nemocnice ona.“

Dívka vstane, aby Britt-Marie pomohla. A pak si zase obezřetně sedne, když Britt-Marie uchopí filetovací nůž.

„Když byly Kentovy děti malé a bydlely u nás každý druhý týden, čítala jsem jim pohádky. Nejraději jsem měla tu ‚O mistru krejčíkovi‘. To je pohádka, víte? Děti chtěly, abych si raději pohádky vymýšlela, ale mně nebylo jasné, co to má za smysl, když existují hotové pohádky, které napsali profesionálové. Kent říkal, že to nechápu, protože nemám fantazii, ale to není pravda, já mám neskutečně bohatou fantazii!“

Dívka neodpovídá. Britt-Marie předejde troubu. Položí lososa do zapékací misky. Zůstane stát na místě.

„Celé roky předstírat, že nic nechápu, a prát ty jeho košile, když sama nepoužívám parfém, to vyžaduje mimořádnou fantazii,“ zašeptá.

Dívka znovu vstane. Neobratně položí Britt-Marie ruku na rameno.

„Já... promiňte, já...“ začne.

Odmlčí se, aniž ji Britt-Marie přerušila. Britt-Marie se pne ruce na břicho a zadívá se do trouby.

„Chci práci, protože považuji za nevhodné obtěžovat sousedy zápachem. Chci, aby někdo věděl, že tady jsem.“

Na něco takového neexistuje odpověď.

Když je losos hotový, obě se posadí ke stolu a snědí ho, aniž na sebe jedinkrát pohlédnou.

„Je moc hezká. Mladá. Nedávám mu to za vinu, to vážně ne,“ řekne nakonec Britt-Marie.

„Určitě je to hrozná dylina!“ vyhrkne dívka v náhlém popudu být Britt-Marii oporou.

„Co to znamená?“ zeptá se Britt-Marie a tváří se dotčeně.

Dívka si odkašle.

„To... no... vlastně. Je to ošklivé slovo.“

Britt-Marie se znovu zadívá do talíře.

„Ha. To je od vás milé.“

Britt-Marie by ráda laskavost oplatila, a tak ze sebe s trochou námahy vymáčkne:

„Vy... no, chci vám říct: dneska vám ten účes sluší.“

Dívka se usměje.

„Díky!“

Britt-Marie přikývne.

„Dneska není tolik vidět to vaše čelo.“

Dívka se podrbe těsně pod ofinou. Britt-Marie se zadívá do talíře a potlačí nutkání jít k lince a dát stranou porci pro Kenta. Dívka něco řekne. Britt-Marie vzhledne a zamumlá:

„Promiňte?“

„Bylo to moc dobré,“ zopakuje dívka.

A to se přitom Britt-Marie neptala.